

HÅLLBARA, ANSVARSFULLA OCH KOLNEUTRALA YRKESHÖGSKOLOR

Yrkeshögskolornas program för hållbar
utveckling och ansvarsfullhet

Innehållsförteckning

Yrkeshögskolornas program för hållbar utveckling och ansvarsfullhet	3
Hållbara, ansvarsfulla och kolneutrala yrkeshögskolor	3
Yrkeshögskolornas hållbarhets- och ansvarslöften	5
Handavtryck – med kompetens mot ett kol neutralt samhälle	5
Utbildning	6
FUI-verksamhet	7
Ledning och kunnig personal	8
Kolavtryck – principer för att minska fotavtrycket och en gemensam beräkningsmodell	9
Från program till gärningar	10
Yrkeshögskolorna i Finland	11

Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf

November 2020

Yrkehögskolornas program för hållbar utveckling och ansvarsfullhet

Hållbara, ansvarsfulla och kolneutrala yrkehögskolor

Mänsklighetens verksamhet överskrider jordens bärkraft och hotar därmed våra barns framtid. Vi hittar inte lösningar på framtidens problem med gamla tanke- och verksamhetsmodeller. Kompetens är den största enskilda kraften i den samhällsliga förändring som behövs.

Att producera kompetens och experter är yrkehögskolornas sätt att stöda en hållbar och ansvarsfull utveckling av samhället samt arbets- och näringslivet. På årsnivå har 30 000 experter som utexamineras på arbetsmarknaden, en volym på 220 miljoner euro inom forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet (FUI) samt en insats på 9 500 årsverken en enorm betydelse när samhällets framtid byggs upp.

Yrkehögskolornas hållbarhets- och ansvarsarbete styrs av Förenta Nationernas (FN) program för hållbar utveckling Agenda 2030 samt undervisnings- och kulturministeriets riktlinjer för hållbar utveckling. Agenda 2030 identifierar betydelsen av utbildning och FUI-verksamhet för att åstadkomma nödvändiga förändringar. Med hållbar utveckling avses ekologiskt, socialt, kulturellt och ekonomiskt hållbar utveckling. För yrkehögskolorna innebär ansvarsfullhet att vi i all vår verksamhet beaktar direkta och indirekta konsekvenser för det omgivande samhället.

Med vårt kunnande stöder och utmanar vi arbets- och näringslivet, högskolorna, kommunerna, personalen och studerandena att bygga en mer hållbar framtid. Miljön, människan och ekonomin beaktas jämlikt både i vårt beslutsfattande och i vår dagliga verksamhet.

Bild: Globalamålen.se

Ett gemensamt mål för yrkeshögskolorna är att öka vårt handavtryck i samhällsutvecklingen och minska fotavtrycket i vår verksamhet. Handavtrycket innebär den genomslagskraft som förändrar samhället och arbetslivet tack vare den kompetens som yrkeshögskolornas utbildning samt forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten ger. Vi ökar handavtrycket genom kunnig personal såväl inom utbildningen som inom FUI-verksamheten. Utvecklingsarbete, uppföljning och spridning av bästa praxis är kontinuerlig verksamhet. På så sätt minskar vårt fotavtryck så att vi är kolneutrala innan 2030. Tillsammans med sina samarbetspartner är yrkeshögskolorna och de som utexamineras från dem en viktig del av lösningen i kampen mot klimatförändringen, för att bevara den biologiska mångfalden samt för att åstadkomma ett hållbart arbets-, kultur- och näringsliv.

För att främja vårt hållbarhets- och ansvarsarbete har vi tillsammans utarbetat löften om att öka handavtrycket och minska fotavtrycket. Detta program för hållbar utveckling och ansvarsfullhet för yrkeshögskolorna ger en gemensam referensram och stöder alla Finlands 24 yrkeshögskolors arbete för en mer hållbar och ansvarsfull framtid.

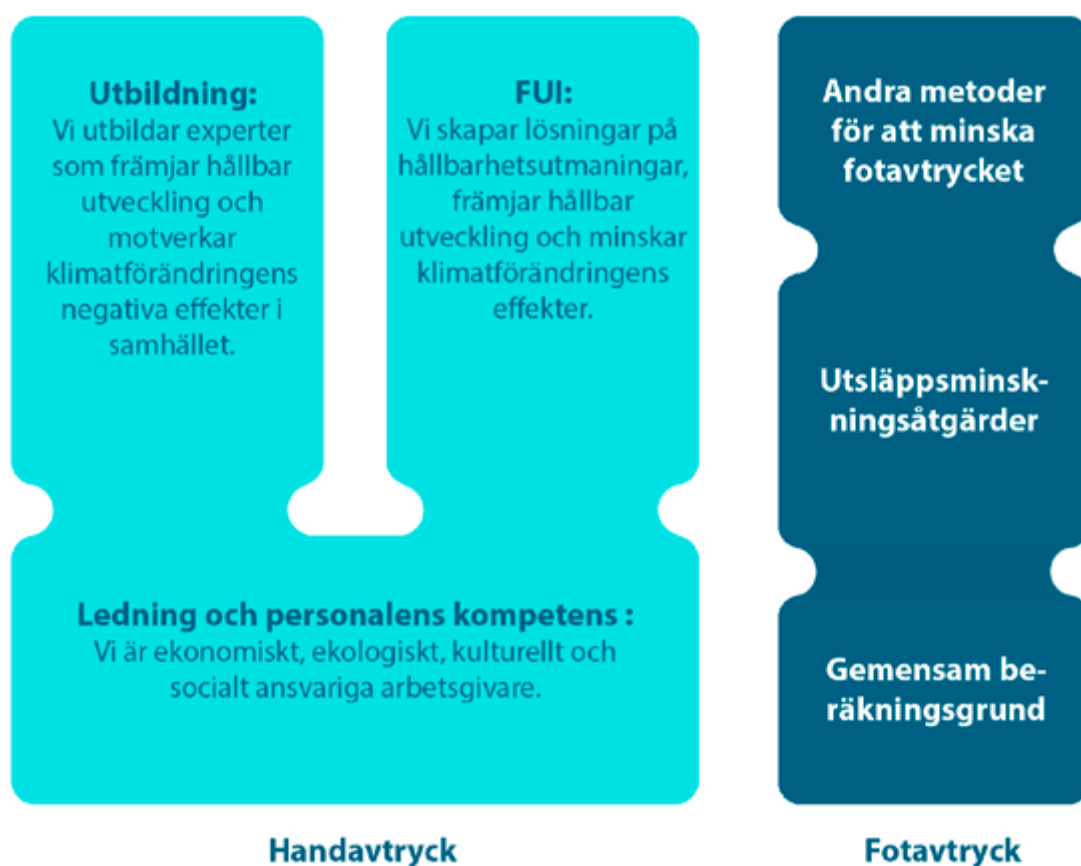
Yrkehögskolornas hållbarhets- och ansvarslöften

Handavtryck – med kompetens mot ett kolneutralt samhälle

Yrkehögskolornas uppgift är att tillsammans med arbets- och näringslivet bygga en globalt hållbar, rimlig och rättvis framtid. Målet är att trygga en grund för mänsklig utveckling, välfärd och anpassningsförmåga i en föränderlig värld. Yrkehögskolorna inspirerar, fungerar som förebild och utvecklar nya mer hållbara lösningar tillsammans med samarbetspartnerna.

Yrkehögskolornas genomslagskraft uppstår ur den kompetens som vi skapar för samhället genom utbildning och FUI-verksamhet. Genomslagskraften syns till exempel som en förändring i arbetslivets praxis, verksamhetsmodeller, finansieringsprinciper och tankesätt. De som utexaminerats från yrkehögskolorna och resultaten av vår FUI-verksamhet hjälper samhället att öka sitt handavtryck och minska sitt kolavtryck (figur 1).

Yrkehögskolorna är plattformar för sektorsövergripande samarbete och utveckling mellan olika aktörer. Med hjälp av utbildning och FUI-verksamhet kan vi skapa lösningar på mänsklighetens stora utmaningar och på så sätt stärka den samhälleliga nytta som uppstår.

Figur 1. Delområden för att öka handavtrycket och minska fotavtrycket hos yrkehögskolor

Utbildning – hållbar utveckling för alla

Vårt löfte

1. Vår utbildning som leder till examen producerar experter som kan främja en hållbar utveckling i arbetslivet och samhället. Alla som utexaminerats från oss har förutom kompetens inom det egna specialområdet åtminstone grundläggande kunskaper om hållbar utveckling och ansvarsfullhet, inklusive klimatfrågor. Vi säkerställer att hållbar utveckling och ansvarsfullhet genomsyrar all vår examensutbildning.
2. Vi erbjuder utbildningar i kontinuerligt lärande som främjar förverkligandet av hållbarhetsförändringen inom alla delområden och på alla nivåer i samhället.
3. Vi främjar högskoleutbildningens tillgänglighet så att var och en kan eftersträva utbildning och kompetens oberoende av familjebakgrund, kön, språk, etnisk bakgrund, nationalitet, funktionsnedsättning, bostadsort eller någon annan faktor som är oberoende av individen.

Våra åtgärder

- Vi definierar yrkeshögskolornas gemensamma kompetensmål för hållbar utveckling
- Vi stärker rollen för hållbar utveckling och ansvarsfullhet i varje läroplan.
- Vi beaktar hållbar utveckling och ansvarsfullhet i studieutbudet för kontinuerligt lärande.
- Vi främjar och möjliggör utvecklingen av kompetensen inom hållbar utveckling genom att integrera FUI-verksamheten i inläring och undervisning.
- Vi följer upp hur kompetensmålen för hållbar utveckling och ansvarsfullhet uppnås och hur effektiva de är genom responsenkäter.
- Vi utvidgar den avgiftsfria webbundervisningen som genomförs i samarbete för att förbättra lärandets tillgänglighet.
- I antagningen av studerande beaktar vi sökande med olika bakgrund som söker till högskoleutbildning.
- Vi utvecklar och utnyttjar tillsammans webbundervisningsmaterial om hållbar utveckling.
- Vi samarbetar öppet med högskolor, läroanstalter, arbetslivet och andra intressentgrupper.

FUI-verksamhet – lösningar på hållbarhetsutmaningar

Vårt löfte

1. Vi producerar lösningar på hållbarhetsutmaningar genom att engagera de studerande i vår FUI-verksamhet och främja en hållbar utveckling i samarbete med högskolesamfundet, näringslivet och den offentliga sektorn.
2. Vi utnyttjar gemensamt utvecklade kriterier för att utveckla FUI-verksamhetens hållbarhet och ansvarsfullhet.
3. Vi utvecklar vår verksamhet så att vi är kända som attraktiva partner och arbetsgivare även tack vare ekologiskt, socialt, kulturellt och ekonomiskt hållbar och ansvarsfull FUI-verksamhet.

Våra åtgärder

- Vi inför kriterier för att planera, utveckla, utvärdera och genomföra FUI-verksamhetens innehåll och resultat på ett ekologiskt, socialt, kulturellt och ekonomiskt hållbart och ansvarsfullt sätt.
- Vi ökar öppenheten och transparensen genom att FUI-verksamheten uppfyller de nationella hållbarhetsmålen och -programmen på regional nivå.
- Vi producerar nödvändig information till stöd för den ökade effektiviteten i vår FUI-verksamhet på lokal, regional, nationell och internationell nivå.
- Vi lyfter aktivt och förståeligt fram resultaten av vår verksamhet och god praxis som kan utnyttjas av samhället, i synnerhet genom att främja samhällsdebatten och öppenhet för information.

Ledning och kunnig personal – vi gör som vi lär

Vårt löfte

1. Vi är ekonomiskt, ekologiskt, socialt och kulturellt ansvariga arbetsgivare. Vår verksamhet är ansvarsfull och transparent.
2. Vår personal känner till de centrala riktlinjerna för hållbar utveckling som hör till och styr det egna arbetet. Vi följer årligen upp tillståndet för hållbar utveckling och ansvarsfullhet.
3. Vi stöder hela högskolesamfundets kunnande om hållbar utveckling och ansvarsfullhet genom kontinuerlig utveckling. Vi inkluderar ämnet hållbar utveckling i arbetstagarnas introduktion.
4. Vi utvecklar vår verksamhet öppet tillsammans med personalen, de studerande och intressentgrupperna.

Våra åtgärder

- Vi följer regelbundet utvecklingen av personalens kompetens inom hållbar utveckling och ansvarsfullhet. Utifrån detta skapar vi gemensamma utvecklingsåtgärder eller -rekommendationer för hållbar utveckling och ansvarsfullhet vid yrkeshögskolan.
- Utgående från en första utredning gör vi upp en gemensam vägkarta för yrkeshögskolorna där vi definierar målen och stegen för personalens kompetens inom hållbar utveckling och ansvarsfullhet fram till slutet av strategiperioden 2030.
- Vi erbjuder personalen möjlighet att avlägga en webbstudieperiod för hållbar utveckling och få ett bevis på kompetens för den.
- Vi rekommenderar att studieperioden för hållbar utveckling inkluderas i arbetstagarnas introduktion.

Kolavtryck – principer för att minska fotavtrycket och en gemensam beräkningsmodell

Yrkehögskolorna kommer bli kolneutrala innan år 2030. En kolneutral yrkehögskola uppstår genom att de grundläggande uppgifterna utförs ansvarsfullt och hållbart. Yrkehögskolorna ställer upp utsläppsminskingsmål utifrån kolavtrycksberäkningen samt förbinder sig att systematiskt genomföra olika utsläppsminskingsåtgärder, följa upp utvecklingen av sitt kolavtryck och tillsammans söka andra sätt att uppnå kolneutralitet.

Det mest märkbara som producerar kolavtryck vid yrkehögskolorna har att göra med resor, fastigheter, matjänster och anskaffningar. Det är uppenbart att dessa delområden också är förknippade med de viktigaste utvecklingsåtgärderna. Med tanke på verksamheten kan mängden eventuella utsläpp variera mellan yrkehögskolorna bl.a. på grund av läget eller campusnätets omfattning.

Yrkehögskolorna beräknar sina kolavtryck enligt en beräkningsmodell som skapats på enhetliga grunder. På så sätt säkerställs bland annat att resultaten är jämförbara och att de utvecklas gemensamt. Yrkehögskolorna beräknar kolavtrycket årligen.

Från och med 2030 är yrkehögskolorna klimatpositiva i sin verksamhet. Utgångspunkten är att minskningen av utsläppen är primär och nödvändig. Man måste öka kolsänkorna, produktionen av förnybar energi och andra metoder för att uppnå kolneutralitet och bli klimatpositiva.

Vårt löfte

1. Vi beräknar kolavtrycket årligen enligt en gemensamt utvecklad beräkningsmodell och följer upp utvecklingen av kolavtrycket.
2. Vi förbinder oss att utveckla och använda beräkningsgrunderna för att säkerställa att de är jämförbara och transparenta.
3. Vi genomför gemensamt planerade åtgärder för att minska vårt kolavtryck och våra utsläpp.
4. Utöver utsläppsminskingsåtgärderna söker vi tillsammans andra metoder med vilka yrkehögskolorna kan uppnå kolneutralitet i sina måltidtabeller.

Våra åtgärder

- Vi vidareutvecklar vår befintliga beräkningsmodell och anvisningarna för den.
- Under 2020 samlar vi in uppgifter om yrkehögskolornas kolavtryck gällande fastigheter och arbetsresor.
- Vi preciserar beräkningen enligt uppgifternas tillgänglighet så att den även omfattar andra delområden.
- Vi samlar årligen in, analyserar och vidtar åtgärder för data som beskriver utvecklingen av kolavtrycket.
- Vi skapar en gemensam vägkarta som innehåller mål och steg mot kolneutrala yrkehögskolor innan 2030.

Från program till gärningar

Alla 24 yrkeshögskolor i Finland har förbundet sig till löftena i detta program. Programmet har beretts av en arbetsgrupp för hållbarhet och ansvarsfullhet, som har sammankallats av Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf i början av 2020. Representanter för alla yrkeshögskolor har deltagit i arbetet.

Hållbarhets- och ansvarsarbetet är en av Arenes strategiska prioriteringar. Till arbetet inbjuds yrkeshögskolornas studerandekårer och Finlands studerandekårers förbund – SAMOK rf.

ARBETSGRUPPENS MEDLEMMAR

Turo Kilpeläinen, LAB	Lasse Okkonen, Karelia
Juha Kääriä, Turku AMK	Seppo Lyyra, Savonia
Leena Liimatainen, JAMK	Johanna Huttunen, OAMK
Asseri Laitinen, VAMK	Seppo Pakanen, OAMK
Merja Laitinen, Polamk	Kirsi Knuuttila, JAMK
Jan-Erik Krusberg, Arcada	Heli Lauronen, Centria
Jorma Tuominen, VAMK	Elina Ylikoski, Diak
Terhi Junkkari, SeAMK	Pauliina Kahra, Metropolia
Anna Laurila, SAMOK	Sanna Tyni, Lapin AMK
Kati Koikkalainen, LAB	Meri Olenius, SAMK
Riitta Lehtinen, Metropolia	Kari Laasasenaho, SeAMK
Titta Pohjanmäki, Humak	Mervi Friman, HAMK
Helena Kangastie, Lapin AMK	Jaana Tolkki, Karelia
Timo Pakarinen, Karelia	Kiti Häkkinen, Haaga-Helia
Mikko Matveinen, Karelia	Elina Sagne-Ollikainen, Arcada
Taru Konst, Turku AMK	Olli Ervaala, XAMK
Sinikka Jänkälä, Lapin AMK	Kimmo Hannonen, Laurea
Sari Ahvenlampi, OAMK	Eveliina Asikainen, TAMK

Programmet genomförs under ledning av yrkeshögskolorna. Den stöds av Arenes arbetsgrupp för hållbarhet och ansvarsfullhet samt av nätverket för de prorektorer och ledare som ansvarar för utbildningen, FUI-ledningens nätverk samt ekonomi- och förvaltningsdirektörernas nätverk.

Under 2021 inleder yrkeshögskolorna tillsammans följande åtgärder:

- Att förnya läroplanerna
- Att ta i bruk FUI-kriterier
- Att följa upp personalens kompetens inom hållbar utveckling och ansvarsfullhet
- Att skapa en vägkarta för kolneutralitet.

Yrkeshögskolorna i Finland

I Finland finns 24 yrkeshögskolor med 145 000 studerande. Hälften av de studerande som avlägger högre eller lägre högskoleexamen studerar vid yrkeshögskolor.

Yrkeshögskolorna utbildar bl.a. tradenomer, ingenjörer, sjukskötare, socionomer, restonomer, hälsovårdare, formgivare, poliser, byggmästare och yrkeslärare till professionella expertuppgifter.

Yrkeshögskolorna bedriver också tillämpad forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet samt konstnärlig verksamhet. År 2017 deltog nästan 13 000 partnerorganisationer i utvecklingen och tillämpningen.

Yrkeshögskolorna i Finland

24

Yrkeshögskolor

29 600

Examina

882,5 M€

Basfinansiering

146 000

Studerande

9750

Årsverk

122 M€

FUI-finansiering

Källor Vipunen, Polamk, Högskolan på Åland

HÅLLBARA, ANSVARSFULLA OCH KOLNEUTRALA YRKESHÖGSKOLOR

